

Kaderbrief 2020

Hierbij bieden wij u de kaderbrief 2020 aan. In deze brief schetsen wij de ontwikkelingen die van invloed zijn op de begroting 2020. Wij gaan in op de verwachte inhoudelijke en financiële ontwikkelingen en geven aan wanneer deze consequenties hebben voor de begroting 2020.

Wie wij zijn

GGD Drenthe is een professionele en eigentijdse uitvoeringsorganisatie van de Drentse gemeenten, die namens hen de taken op het gebied van publieke gezondheid uitvoert. Bij GGD Drenthe werken deskundige en betrokken medewerkers die met trots werken voor de publieke gezondheid.

Onder gezondheid verstaan wij het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.

Onze basistaken komen voort uit de Wet Publieke Gezondheid. Belangrijker is dat de legitimatie voor ons werk voortkomt uit onze missie en wij weten dat goede gezondheid een voorwaarde is om mee te doen! Daarom werken we aan het bereiken van gezondheidswinst en zetten we in op preventie en een gezonde en veilige omgeving voor iedereen, waarbij we speciale aandacht hebben voor kwetsbaren. Dit doen wij samen en in verbinding met gemeenten en natuurlijk ook met onze cliënten/klanten en onze maatschappelijke/zorgpartners.

Onze opgave

De publieke gezondheidszorg is te karakteriseren als zorg die *collectief* door de overheid wordt georganiseerd, die *actief en deels ongevraagd* wordt aangeboden aan burgers en die een sterk accent legt op *preventie* en tevens ook een *vangnetfunctie* heeft. Dit kenmerkt de maatschappelijke opdracht van de GGD.

Namens de gemeenten van Drenthe leveren wij een belangrijke bijdrage aan het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid, waarbij we streven naar zo veel mogelijk gezondheidswinst voor de Drentse inwoners. Ook in de huidige tijd zijn er nog risico's voor de volksgezondheid; denk aan de steeds grotere groep mensen met een ongezonde leefstijl. De laatste jaren is de maatschappelijke tendens dat er door de overheid (weer) meer een rol gezien wordt voor gezondheidsbescherming, waarbij de brede kijk op gezondheid met de intrede van het concept 'positieve gezondheid' nog volop actueel is.

Ontwikkelingen en ambities voor 2020

preventie

Onze cijfers uit de periodieke onderzoeken laten o.a. zien dat in Drenthe de thema's roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik in alle gemeenten aandacht vragen.

Het Rijk zet aan de hand van een Nationaal Preventieakkoord in op deze thema's. Daarbij is vanuit de GGD 'en aangegeven dat het, om resultaten te bereiken, ook nodig is om naar achterliggende problematiek te kijken, zoals bijvoorbeeld armoede. Met het ondertekenen van het Nationaal Preventieakkoord committeren het Rijk, de gemeenten, patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, sportverenigingen, bedrijven en andere maatschappelijke organisaties zich aan de doelen van het akkoord.

Wat betekent dit voor onze inzet in 2020

- Om de preventiedoelstellingen ook lokaal en regionaal verder invulling te geven, werken de Drentse gemeenten via het Drents Zorglandschap inmiddels aan de vorming van een gezamenlijk preventieaanpak. GGD Drenthe is hierin vanuit haar kennis en taak een natuurlijke partner. De GGD levert een bijdrage en ondersteunt bij de vorming van lokale en regionale doelstellingen en ambities. Ook dragen we bij aan de realisatie van de doelen en de communicatie over preventie te versterken. Daarnaast kan de GGD ingezet worden om de effecten voortkomende uit het akkoord te monitoren.
- Een bijdrage leveren aan het actieprogramma 'Kansrijke Start', waarbij het gaat om ondersteuning van kwetsbare ouders tijdens en na de zwangerschap, meer inzet op psychische problemen en prestatiedruk (met name bij jongeren) en het ondersteunen van kinderen die opgroeien in armoede.
- Met de Drentse gemeenten wordt verder ingezet op het project 'Aan de slag met preventie'.
- Het publiceren van de jeugdmonitor op provinciaal en gemeentelijk niveau. De gemeenten ontvangen op basis hiervan en in afstemming met hen een toepasbaar advies op maat.
- De afname van een volwassenen- en ouderenmonitor. Advisering op basis hiervan volgt in 2021.
- Samen met alle GGD'en een modernisering van de monitors, zodat jeugd, volwassenen en ouderen ons weten te bereiken.
- Gemeenten ondersteunen bij het opstellen van de lokale gezondheidsdoelstellingen en hun beleidsnota's.

Dalende vaccinatiegraad

Vaccinaties zijn belangrijk voor een individu en ook voor de totale bevolking die namelijk beter beschermd is als zo veel mogelijk personen ingeënt zijn (groepsimmunitet). Een hoge vaccinatiegraad dient dus een collectief maatschappelijk belang. Echter, steeds meer ouders kiezen

ervoor om hun kinderen niet (meer) te laten vaccineren. Dit leidt tot een groter risico op uitbraak van ernstige infectieziekten.

Wat betekent dit voor onze inzet in 2020

- Het Rijksvaccinatieprogramma wordt uitgebreid met nieuwe vaccinaties. De financiële consequenties worden door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in kaart gebracht en de verwachting is dat deze via het gemeentefonds aan de gemeenten worden gecompenseerd. Op het moment van uitbrengen van deze kaderbrief zijn de gevolgen voor 2020 nog niet duidelijk. We gaan dit in de begroting 2020 uitwerken op basis van de afspraken die met de gemeenten worden gemaakt over de wijze waarop de uitvoering opgepakt wordt en hoe en welke middelen aan de GGD beschikbaar kunnen worden gesteld.
- We doen er alles aan om de inwoners van Drenthe bewust te maken van het belang van vaccinatie. Daartoe zetten we het door ons ingezette beleid in 2020 voort. Acties hierbij zijn:
  - inzetten van een vaccinatieloket waar burgers, zorginstellingen, etc. terecht kunnen met vragen over vaccinaties;
  - permanente scholing van onze medewerkers op het gebied van vaccinaties en op het gebied van gesprekstechniek;
  - een actieve benadering van ouders die hun kinderen niet willen laten vaccineren;
  - frequenter en kleinschaliger aanbieden van vaccinatiemomenten.

Gebruik maken van de leefomgeving

Met een slimme inrichting van de fysieke leefomgeving valt gezondheidswinst te behalen. Enerzijds kan de gezondheid van inwoners beschermd worden door de blootstelling aan milieufactoren te beperken denk aan geluid, geur en luchtverontreiniging. Concrete voorbeelden hiervan zijn het instellen van rookvrije omgevingen, maatregelen bij het bouwen van gezonde woningen en scholen langs drukke verkeerswegen of wonen in/op industriegebieden. Anderzijds biedt de leefomgeving kansen om gezond gedrag en 'meedoen' te stimuleren. Zo kunnen de aanleg van aantrekkelijke speeltuinen, goede fiets- en wandelpaden op 'dagelijkse routes' (naar werk, school en winkel) en voldoende sportvoorzieningen inwoners verleiden tot bewegen. Rondom en in scholen, sportterreinen en gemeentelijke voorzieningen kan gezorgd worden voor een gezond voedselaanbod. De bouw van voldoende levensloopgeschikte woningen, de nabijheid van zorgvoorzieningen, maar ook de aanwezigheid van rollatorvriendelijke en goed verlichte trottoirs met bankjes om uit te rusten en andere mensen te ontmoeten, kunnen bijdragen aan een betere zelfredzaamheid van oudere inwoners.

Wat betekent dit voor onze inzet in 2020

- Wij zijn er voor de gemeenten om hen te ondersteunen en hun te adviseren over het inbedden van gezondheidsaspecten - zowel bescherming als bevordering - zoals hierboven omschreven.
- Eén van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet, die per 2021 in werking treedt, is om een gezonde fysieke leefomgeving te bereiken en te houden. In de aanloop naar de wet ontwikkelen veel Drentse gemeenten hun lokale omgevingsvisies. De GGD kan de gemeenten adviseren en ondersteunen bij de ontwikkeling van deze visies.
- Ook in de latere uitwerking, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van omgevingsplannen, kan de GGD adviseren over de kansen die die leefomgeving biedt voor de gezondheid van de inwoners.

Sociaal veilig

Er is ook in Drenthe veel aandacht voor de maatschappelijke problematiek rondom personen met verward gedrag, vervuiling en eenzaamheid. Deze thema's raken aan de publieke gezondheidszorg. De GGD heeft met uitvoering van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg tevens een vangnetfunctie. Het Rijk stimuleert dat gemeenten zorgdragen voor een meldpunt voor niet-acute zorg voor personen met verward gedrag, als onderdeel van de sluitende aanpak. Inmiddels heeft de GGD voor de gemeenten een verkenning gedaan naar de wijze waarop hier uitvoering aan gegeven zou kunnen worden. Door gemeenten zal in samenwerking met o.a. de GGD nader onderzocht worden op welke wijze dit meldpunt georganiseerd zou kunnen worden. Een ontwikkeling die parallel hieraan speelt is de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg, die per 2020 ingaat. Binnen deze wet moet iedereen die zich zorgen maakt over een medeburger dit kunnen melden.

Wat betekent dit voor onze inzet in 2020

- De taakvelden binnen de GGD die gericht zijn op de 'sociale veiligheid' zijn dusdanig met elkaar verbonden dat hiermee effectiever vanuit klantperspectief gewerkt wordt. Het gaat hierbij om Veilig Thuis, het Centrum Seksueel Geweld, zorgcoördinatie voor slachtoffers van mensenhandel en de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg. Ook het Zorg en Veiligheidshuis wordt hierin betrokken indien er sprake is van criminaliteit of verstoring van de openbare orde. Het doel is om te zorgen voor toeleiding van mensen of gezinnen in een sociaal of fysiek onveilige situatie naar de juiste hulp of zorg (bij niet-acute situaties). Uitgangspunten zijn dat dit gebeurt in samenwerking met ketenpartners, op een eenvoudige en laagdrempelige manier voor cliënten en professionals, met een duurzame en afgestemde oplossing.

Forensische geneeskunde

In opdracht van het Rijk is onderzoek gedaan naar de organisatie en kwaliteit van de forensische geneeskunde. Eén van de conclusies is dat het Forensisch Medisch Onderzoek (FMO), de lijkschouw

en Forensisch Medische Expertise bij kindermishandeling (FMEK) overheidstaken zijn en belegd worden bij de GGD. Een ander conclusie is dat de medische arrestantenzorg moet worden gecontracteerd door de Politie en gekoppeld wordt aan de politieregio's.

Wat betekent dit voor onze inzet in 2020

- Samen met GGD Fryslân en GGD Groningen wordt meegedaan met de aanbesteding voor de medische arrestantenzorg. Wanneer het werk aan ons gegund wordt zetten we in op een ongedeelde forensische dienstverlening waarbij in de samenwerking van de Noordelijke GGD'en, onder meer op het gebied van opleidingen, verder kan worden gewerkt aan kwalitatief hoogstaande forensische zorg
- Indien de medische arrestantenzorg niet gegund wordt aan de noordelijke GGD'en dan vormt dit *een risico* voor het voortbestaan van forensische geneeskunde bij de GGD als volwaardig specialisme. Medische arrestantenzorg beslaat tussen de 50 en 60% van de totale werkzaamheden van de forensisch geneeskundigen. Om kwalitatief goede forensische geneeskunde aan te kunnen blijven bieden is het van belang dat forensisch artsen voldoende uren kunnen werken om bekwaam te blijven en daarnaast is voor de opleiding van forensisch artsen van belang dat de artsen in de volle breedte, dus inclusief medische arrestantenzorg, opgeleid kunnen worden. In dit geval is een reorganisatie van de forensische geneeskunde aan de orde die naar verwachting een kostenverhoging met zich mee zal brengen.

Veilig Thuis

Veilig Thuis staat voor het stoppen en voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling en het duurzaam borgen van veiligheid voor alle betrokkenen. De aanpak wordt de komende jaren verder versterkt, omdat er nog te vaak sprake is van recidive en/of intergenerationeel geweld. Het landelijke actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis' geeft gemeenten richting om ervoor te zorgen dat de veiligheidssituatie in de Drentse gezinnen beter in beeld komt. Dit leidt tot een intensievere inzet van Veilig Thuis bij de daadwerkelijke aanpak van acute en structurele onveiligheid. Ook zal Veilig Thuis langer monitoren op deze veiligheid. In Drenthe wordt de regiovisie door de gemeenten herijkt en deze zal tevens leidend zijn voor de uitvoering van Veilig Thuis Drenthe.

Wat betekent dit voor onze inzet in 2020

Landelijk is voor het actieprogramma, via de decentralisatie uitkering Vrouwenopvang, 38,6 miljoen beschikbaar gesteld aan de gemeenten. Voor 2019 is een aanvraag ingediend bij de centrumgemeente voor aanvullend structureel budget van € 474.000 voor de inrichting van de radar- en monitorfunctie en het triage instrument. Of dit bedrag structureel voldoende zal zijn moet nog blijken. De effecten van de veranderingen worden landelijk nog uitgewerkt in het vernieuwde handelingsprotocol, waarvan de impact nu nog niet volledig duidelijk is.

Risico's daarbij zijn:

- Vanaf 2019 beoordelen alle Veilig Thuis organisaties de veiligheid bij alle binnenkomende meldingen op eenduidige wijze, aan de hand van een vernieuwd triage-instrument. Daarbij moet er nauwe afstemming zijn met alle betrokken partijen. Landelijk is vastgesteld dat het gebruik van dit instrument een groter tijdsbeslag neemt dan in de huidige werkwijze. Dit is op basis van aannames, opgenomen in de begroting 2019 en verder.
- De radar en monitorfunctie houdt in dat bij alle binnenkomende meldingen een check wordt uitgevoerd in het landelijk register Veilig Thuis om na te gaan of een gezin al eerder is gemeld. Daarnaast zal Veilig Thuis in die situaties waar veiligheid uitblijft, de gezinnen langer en intensiever blijven volgen (monitoren). Veilig Thuis gaat hiervoor met alle leden van het gezin en huishouden in gesprek over hun veiligheid. De check is niet meer alleen gericht of er hulp is maar juist of het structureel veilig is en blijft in het gezin. Deze radar- en uitgebreide monitorfunctie heeft een effect op de gevraagde inzet van Veilig Thuis. Dit is op basis van aannames opgenomen in de begroting 2019 en verder.
- De landelijke verwachting is dat de verscherpte meldcode, die professionals verplicht om in situaties overeenkomstig het afwegingskader, te melden bij Veilig Thuis ervoor zorgt dat er meer meldingen, adviezen en daardoor ook onderzoeken bij Veilig Thuis binnen gaan komen dan nu begroot. De verwachte stijging ten opzichte van 2018 ligt tussen de 5 en 25%. Wij hebben deze verwachte toename nog niet opgenomen in de begroting en wachten de ontwikkeling hierop in 2019 af.
- In het nieuwe handelingsprotocol is, naast de dienst 'Onderzoek' een nieuwe dienst opgenomen, 'Veiligheidsvoorwaarden & Vervolg'. Deze dienst houdt in dat Veilig Thuis in die situaties waarin onderzoek niet nodig is maar het wel (zeer)onveilig is, voorafgaand aan de overdracht naar het lokale (sociale of wijk) team eerst veiligheidsvoorwaarden en afspraken maakt met het gezinssysteem, deze afstemt met alle betrokkenen en volgt op naleving (monitoring), om ervoor te zorgen dat het direct veilig wordt. De verwachting is dat een significant toename van inzet gaat vergen. De effecten van deze nieuwe dienst op de inzet van Veilig Thuis is nog niet verwerkt in de begroting.

Bij het opstellen van de begroting 2020 gaan we op basis van de dan bekende impact op onze inzet zo volledig als mogelijk onze formatie begroten en financieel vertalen.

Hoe wij dat doen

Maatschappelijke ontwikkelingen gaan snel en technologische ontwikkelingen zullen impact blijven hebben op het maatschappelijke leven. Onze informatievoorziening neemt in hoeveelheid en complexiteit toe. Ook zetten wij in op het presenteren van meer cijfers op gemeenteniveau en waar mogelijk op dorps/wijkniveau. De maatschappij vraagt om open datastructuren, op lokaal, regionaal en landelijk niveau, waarin de informatie van de overheid een belangrijke rol speelt.

Maatschappelijke informatie wordt gecombineerd zodat gemeenten een steeds beter beeld kunnen vormen over de sociale status van hun gemeente.

Ook op individueel niveau is er bij de cliënten van de GGD steeds meer behoefte aan maatwerk in de dienstverlening. Bovendien zijn onze cliënten beter geïnformeerd, doordat veel informatie toegankelijk is via internet. We spelen hierop in door onze dienstverlening flexibeler te maken; cliënten van de jeugdgezondheidszorg kunnen bijvoorbeeld tegenwoordig hun eigen afspraak digitaal inplannen. Maar lang niet iedereen is digitaal- c.q. taalvaardig, ook voor hen zullen wij moeite doen in onze dienstverlening. Ook komen wij tegemoet aan de behoefte aan juist meer persoonlijk contact en de behoefte aan een objectief oordeel van deskundigen.

Wat betekent dit voor onze inzet in 2020

- GGD Drenthe wil een eigentijdse organisatie zijn, die ruimte geeft aan het vakmanschap van de professionals. Waarden en een goed moreel kompas zijn voor ons belangrijk. We leveren een veelheid aan producten en diensten, die onderling goed op elkaar afgestemd zijn.
- Processen tussen de teams en samenwerkingspartners (ketenprocessen) worden verder geoptimaliseerd.
- Prestaties worden transparant in beeld gebracht op regionaal niveau en waar mogelijk op gemeentelijk niveau.
- De praktijk kan complex zijn en stelt ons voor dilemma's. De invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) toont dit aan. Onze professionals moeten soms lastige afwegingen maken tussen de privacy rechten van een individu en het (medische) belang van het opbouwen van een goed en houdbaar dossier. De verschillende belangen kunnen ook vanuit juridisch oogpunt tegenstrijdig lijken en vereisen zorgvuldige afwegingen in de dagelijkse praktijk. De GGD zal vanuit de bedrijfsvoering haar juridische expertise versterken.
- De spanning op de arbeidsmarkt stelt ons ook voor een opgave. We werken veelal met hoogopgeleide professionals in een regio die zich kenmerkt door een veranderende samenstelling van de bevolking, waarbij het aantal ouderen toeneemt en jongere professionals schaarser worden. Juist onder die omstandigheden is het belangrijk een aantrekkelijke werkgever te blijven voor jong en oud. Door ons te verbinden met kennisinstituten en o.a. in te zetten op duurzame inzetbaarheid gebaseerd op drie pijlers:
  - Het vergroten van bewustwording van het belang van de eigen gezonde leefstijl;
  - Het vergroten van de ruimte voor eigen inbreng en betrokkenheid bij het werk en het collectief;
  - Het vergroten van de eigen mogelijkheden om zich te ontwikkelen en regie te voeren op de eigen loopbaan.

Financiële effecten

In onderstaande tabel wordt het verloop van de gemeentelijke bijdragen weergegeven.

Wij hebben ons voor de reguliere loon- en prijsstijgingen gebaseerd op aannames die door het Centraal Planbureau (CPB) zijn gemaakt. De loon- en prijsstijgingen worden daarmee wel begroot echter alleen aan de gemeenten doorberekend voor zover ze zich daadwerkelijk voor doen.

Voor het Rijksvaccinatieprogramma hebben wij een p.m. raming opgenomen, omdat de gevolgen voor 2020 nog niet bekend zijn en wij verwachten dat gemeenten voor een veranderde of extra vaccinatie-inzet via het gemeentefonds worden gecompenseerd. Zoals hiervoor al aangegeven zullen wij in 2019 met gemeenten afspraken maken over de wijze waarop deze middelen aan de GGD beschikbaar worden gesteld.

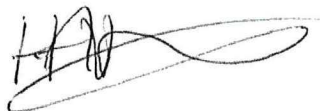
Voor VTD baseren we ons op de aanvraag die voor 2019 is ingediend bij de centrumgemeente. We zullen de ontwikkelingen nauw volgen en bij het opstellen van de begroting 2020 u nader informeren.

Tabel 1 Verloop gemeentelijke bijdragen basistaken en Veilig Thuis Drenthe

Verloop gemeentelijke bijdragen basistaken GGD Drenthe	
Bijdrage 2019 voor de basistaken	€ 15,3 miljoen
Bijdrage Veilig thuis Drenthe (additioneel berekend)	€ 4,5 miljoen
Totale bijdrage exclusief afname additionele producten	€ 19,8 miljoen
Bij:	
loon- en prijscompensatie 2020 (3,0%)	€ 0,6 miljoen
aanpassingen in het rijksvaccinatieprogramma	p.m.
ontwikkelingen Veilig Thuis Drenthe, financiering via centrumgemeente	€ 0,5 miljoen
Bijdrage 2020	€ 20,9 miljoen
Bij: loon en prijscompensatie 2021 (2,6%)	€ 0,5 miljoen
Bijdrage 2021	€ 21,4 miljoen
Bij: loon- en prijscompensatie 2022 (3,1%)	€ 0,7 miljoen
Bijdrage 2022	€ 22,1 miljoen
Bij: loon- en prijscompensatie 2023 (3,1%)	€ 0,7 miljoen
Bijdrage 2023	€ 22,8 miljoen

Namens het bestuur van de GGD,

Harmke Vlieg, voorzitter

Karin Eeken, secretaris

